

Merhaba
Gazetesinin
okurlarına
armağanıdır.
Çarşamba
günleri
yayımlanır.

KADEMİK

Sayfalar

Cilt: 8 Sayı: 3
6 ŞUBAT 2008 ÇARŞAMBA

Hazırlayanlar: **M. Ali UZ - Ali İŞİK**
maluz@merhabagazetesi.com.tr • aliisik@merhabagazetesi.com.tr

Türkiye ve Konya'da Önemli Şubat Ayı Olayları

Şubat ayı, geçmişte çok önemli olayların cereyan ettiği ve pek çok unutulmaması gereken değerli insanımızı kaybettiğimiz bir ay. Vefasız toplumların geleceğe güvenle bakması mümkün değil.

Her ayın önemli olaylarını bir liste halinde vermeyi âdet edinmiştik. Bu ayın önemli olaylarını aşağıda sunuyoruz:

M. Ali UZ

1 Şubat (1935) Ayasofya'nın müzeye çevrilmesi.

2 Şubat (1942) Konya'nın yetiştirdiği büyük dehalardan Topçuzade Mehmet Arif Beyin vefatı.

2 Şubat (2004) Zümrüt Faciası

3 Şubat (1451) II. Murat'ın vefatı.

3 Şubat (2002) Şair mütefekkir Ali Ulvi Kurucu'nun vefatı.

5 Şubat (1960) Hacı Veyiszade Mustafa Efendi'nin vefatı

5 Şubat (2004) Konya'da Zümrüt faciasının olduğu gün.

6 Şubat (1937) Lâikliğin anayasaya konması.

8 Şubat (2001) büyük edebiyatçı ve fikir adamı Ahmet Kabaklı'nın vefatı.

9 Şubat (1441) Ali Şir Nevâî'nin vefatı.

10 Şubat (1818) II. Abdülhamid Han'ın vefatı.

12 Şubat (1984) Mahmut Sami Ramazanoğlu'nun vefatı.

13 Şubat (1926) Mevlâna Dergahı'nın müzeye çevrilmesi.

13 Şubat (1934) Cenap Şahabettin'in vefatı.

14 Şubat (1986) Prof. Dr. Süheyl Ünver'in vefatı.

14 Şubat Sevgililer Günü.

17 Şubat (1826) Medeni Kanun'un Kabulü.

17 Şubat (1956) tanınmış müderrislerimizden Hacı İsa Ruhi Bolay'ın vefatı.

18 Şubat (1451) Fatih Sultan Mehmet Han'ın tahta çıkışı.

18 Şubat (1856) Islahat Fermanı'nın ilânı.

18 Şubat (1955) Tahir Elliiki

Fatih Sultan Mehmet

II. Abdülhamid

Müzeci Hamdi Bey

Hoca'nın vefatı.

19 Şubat (115) Çanakkale Savaşlarının başlaması.

20 Şubat 1. Cemrenin havaya düşmesi.

22 Şubat (1408) İbn-i Haldun'un vefatı.

23 Şubat (632) Hz. Peygamberin Veda Hutbesi.

23 Şubat (1935) Konyalı Eğitimci ve yazar Zeki Dalboy'un vefatı.

24 Şubat (1910) Müzeci Hamdi Beyin vefatı.

25 Şubat (1495) Bahtsız Şehzade Cem'in vefatı.

26 Şubat (1994) Edebiyatçı- yazar Tarık Buğra'nın vefatı.

27 Şubat 2. Cemrenin suya düşmesi.

28 Şubat Gazeteci-Yazar Afif Evren'in vefatı.

Yukarıda listesini verdiğimiz Şubat ayı olaylarının pek çoğunu geçen yıllarda neşredilen Akademik Sayfalar'ımızda ele almıştık. Tekrara meydan vermemeye gayret gösteriyoruz.

Mehmet Arif Bey 1942 yılı Şubat ayının ilk haftasında kaybettiğimiz Konya'nın yetiştirdiği değerlerimizden birisi. Merhum, Hadimli Mehmet Vehbi Efendinin kayın biraderi idi. İstanbul'da bir toplantıda Rum Patriği'ne cevap vermek için bir haftada Rumca öğrenmiş ve hafta so-

nunda Rum patriğine Rumca konuşarak cevap vermiştir. Ender yetişen dehalarımızdan birisidir. Basılmayan pek çok eseri vardır.

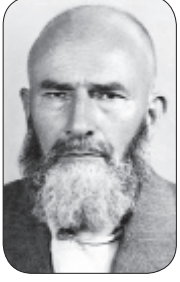
II. Abdülhamid Han günümüzde daha iyi anlaşılmaya başlandı. Onun tahttan indirilmesiyle altı asırlık koskoca imparatorluk on yılda yıkılıp yok edildi.

27 Şubat'ta da ikinci cemre suya düşecek ve yavaş yavaş bahara doğru yaklaşmış olacağız.

Şubatın ilk haftasında kaybettiğimiz değerlerimizden ikisi de Hacı Veyiszade Mustafa Efendi ve yeğeni Ali Ulvi Kurucu Beydir. Bu değerlerimizi 6 Şubat, yani bugün Ticaret Odası Konferans Salonu'nda bizim de katılacağımız bir panelle anacağız gibi, yine hafta içerisinde Hacı Veyiszade Mustafa Efendi ve ailesi ile ilgili olarak kaleme aldığımız kitabımız da elimizde olacak. Bilindiği gibi, 12 Şubat'ta da Sille'de Konya Aydınlar Ocağı tarafından anılacak. Değerli aile fertlerini rahmet ve minnetle yad ediyoruz.

Yine dört yıl önce, şubat ayı başında cereyan eden Zümrüt faciasını da hafızalarımızda tazeliğini muhafaza ediyor. Kayıplarımızı rahmetle anıyoruz.

Diğer sayılarımızda şubat ayının önemli konuları ile birlikte olma ümidi ile hoşça kalın diyoruz.

Hacı Veyiszade Mustafa Efendi

Ali Ulvi Kurucu

Süheyl Ünver

Ahmet Kabaklı

Aczimin Giryesi

İnsanın şerri

Büyük-küçük hepimiz korkarız şerinden şeytanın
Oysa daha beterdir şerri, şeytanlaşmış insanın.

Ahmet Sevgi

KONYA'DA SELÇUKLU KÜLTÜRÜ ÇALIŞMALARI YENİ YILDA BEKLENTİLER

Prof. Dr.
Haşim KARPUZ

Selçuklu Başkentinde Yaşamak: Yaşadığımız şehir, dünyanın sayılı tarihi şehirlerinden birisidir. Tarihi soluduğumuz bu şehirde tarihte olup bitenleri Selçuklu kültürünü ne kadar biliyoruz. Tarihten ders alabiliyor muyuz? B. Selçukluların ve Anadolu Selçuklu devletinin Türk tarih ve kültüründe önemli yerleri vardır. Üstün yurt kuruculukları ve devlet yönetimleri, ekonomik programları, eğitime yaptıkları yatırımlar, mimarlık ve yapı sanatındaki başarıları ile Ortaçağ ve dünya uygarlığına önemli katkılar yapmışlardır. Başkent Konya'da hergün Selçuklu kültür varlıklarının arasında dolaşıyoruz. Bir an o günleri düşünüp günümüz için nasıl çıkarımlarda " ibretlerde" bulunabiliriz diye düşünmemiz gerekiyor.

72 Milleti Kucaklamak: Selçuklular Anadolu'yu fethederken dünyanın en stratejik, en güzel topraklarının sahibi olduklarını biliyorlardı. Adil bir yönetimle, ekonomik şartları iyi, vakıfları, sağlık, eğitim ku-

rumları, çalışan şehirler kurdular. Müslüman, Hıristiyan, Yahudi vd. dinden insanlara eşit davrandılar. İnsanlar arasında kurulmak istenen barış ve kardeşlik köprülerini temel taşlarını Yunus Emre ve Mevlâna'nın eserlerinde buluyoruz.

13. Yüzyılın en güçlü devletlerinden birisi olan Anadolu Selçuklu devleti; küresel bir güç olan Moğollara karşı güçlü devlet yapısı, bürokratik kadroları, devlet kurumları ve gelenekleriyle uzun süre varlığını koruyabilmiştir. Şimdi de bulduğumuz coğrafyada benzer bir olayla karşı karşıyayız. Mevlâna'nın 800. doğum yıldönümü dolayısı ile yapılan etkinlikler, Selçuklu kültür varlıklarının günümüze gelebilen örnekleri, Selçuklu el yazma kitaplarının yok oluşu Selçuklu kültür ve bilgi kaynaklarına yeterince sahip çıkmadığımızı gösteriyor.

Selçukluyu Anlamak: Bütün bunlara rağmen geçtiğimiz yıl içinde Konya'da Selçukluyu anlamak için bir dizi çalışma yapılmıştır. Uluslar

Arası Türk Sanatı ve Arkeolojisi Sempozyumu (25-27 Nisan 2007 KTO – Selçuk Üniversitesi), Uluslar Arası Mevlâna Sempozyumu (9-11 Mayıs 2007 Kültür ve Turizm Bakanlığı), Selçuklu Çağında Mimarlık (14-17 Kasım 2007, Mimarlar Odası – Selçuk Üniversitesi). Ayrıca Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri Kültür Müdürlüğü (Türkiye Mevlevihaneleri, Dünya Mevlevihaneleri) bir dizi yayın yapmıştır.

Bu bağlamda farklı bir yaklaşımla Selçuklu Belediyesi için özüne inmeyi deniyor. “Anadolu Selçuklu Şehirleri ve Uygarlığı Sempozyumu” düzenliyor. Selçuklu şehirlerinin Vali ve Belediye başkanlarını bir araya getirerek Selçuklu şehirlerinin dünü, bugününü ve geleceğini öğrenmeye çalışacaklardır.

Selçuklu Mirasını Korumak:

Bugün siyasilerimizin, mimarlarımızın, mahalli yöneticilerimizin övündüğü, örnek almaya çalıştığı Selçuklu uygarlığını yeterince tanıdığımız, kültür varlıklarını koruduğumuz söylenemez. Anadolu Selçuklu başkenti Konya’da Selçuklu anıtları, çok katlı beton yapılar arasında sıkışmış durumda koruma ve restorasyon problemleri yaşıyorlar. Selçuklu şehirlerinin savunma yapıları surlar yıkılmış veya kalanlar yeni yapıların temellerinde korunmaya çalışılıyor- Nasıl ko-

runuyorsa? Konya’da Selçuklu surlarının örnek bir parçası korunamaz mı? Bütünüyle Selçuklu toprağa gömülmüş ve Selçuklu arkeolojisinin konusu olmuş durumdadır. Dönemin kutup bilim adamları Sadreddin Konevî ve M. İbni Arabî’nin el yazma eserleri kütüphaneden çalınmıştır. En önemli sorunumuz Selçuklunun kültürel mirasına liyakatle sahip olmak.

Bilgiyi Paylaşmak: Buradan Merhaba Gazetemizin Akademik Sayfaları’na gelmek istiyorum. Konya’daki bütün yerel araştırmacıları, akademisyenleri Konya için bir bilgi arşivi olan bu kültür ekine yazı yazmaya davet ediyorum. Ekin editörü değerli ağabeyimiz M. Ali Uz Bey epeyi zorlanıyor. Çözüm için de kendi biyografi çalışmalarını özel ek haline getiriyor. Hz. Mevlâna’nın dediği gibi “Şimdi yeni şeyler söylemek zamanıdır”.

Şüphesiz hepimizin çok işi var. Biraz değişiklik yapıp her ay bir iki yazı için 1-2 saatimizi ayıralım. Bilgilerimizi okurlarımızla paylaşalım. Sayfalar internet üzerinden okunduğu için gazeteden daha fazla okuyucuya ulaşabiliyor. Yeni yılda daha zengin muhtevalı bir Akademik Sayfalar eki için herkesi yardıma çağırıyorum. Sağlık ve mutluluk dilekleriyle.

KONYA'DA ESKİ PAZAR YERLERİ - I -

M. Ali UZ

GİRİŞ

Pazar yerlerinin çok eski çağlara, hatta paranın bile icat edilmediği dönemlere kadar uzanan bir geçmişi vardır. Bilindiği gibi en eski alış-veriş şekli takas yoludur. Malla mal, mübadele edilir yanı değiştirilirdi.

Genellikle pazar yerleri, üretici ile tüketicinin karşı karşıya geldiği yerlerdir. Esnaf da dükkanında satacağı malın büyük bölümünü bu pazarlardan temin ederdi.

Pazar mefhumunun günümüzde daha genişlediğini görüyoruz. Nüfusun artışı, şehirlerin ve ticaretin genişlemesi sonunda pazar yerleri daha da önem kazanmıştır. Şimdi semt pazarlarından, sosyete pazarlarına kadar pek çok pazar kurulmaktadır. Halk bunları, pazarın kurulduğu güne göre Salı Pazarı, Çarşam-

ba Pazarı veya Perşembe Pazarı gibi isimlerle anmaktadır.

Bazı pazarlar haftanın muayyen günlerinde kurulduğu gibi, bazı pazarlar da haftanın her gününde kurulur.

İslâm ülkelerinde kasaba gibi yerleşim merkezlerinde pazar, genellikle Cuma günleri kurulur. Cuma namazı kılınmayan köy ve yayla halkı, o gün şehir ve kasabalara iner, insanlar hem alış-verişini yapar, hem cuma namazını kılar, öğleden sonra da köyünün yolunu tutar. Biri birine yakın kazalarda pazarlar, haftanın farklı günlerinde kurulur, böylece çevre kaza halkı, kurulan bu pazarlardan istifade eder. Uygulama hâlâ bu yoldadır.

Diğer pek çok şehirde olduğu gibi Konya'da pazar yerleri resimlerde de görüldüğü şekilde tarihi dokuyu da oluşturuyordu. Bugün bu tarihi dokudan eser kalmadı.

Pazar yerlerine bir göz atacak olursak 80-100 yıl önce Konya'da şu pazarlar ve pazar yerleri vardı:

- İhtisabın Altı,
 - At Pazarı,
 - Odun Pazarı,
 - Ağaç Pazarı,
 - Buğday Pazarı,
 - Saman Pazarı,
 - Koyun Pazarı,
 - Unkapanı (Un Pazarı),
 - Kadınlar Pazarı, (Sultan Selim Camii önünde)
 - Kadınlar Pazarı, (Bugünkü Melike Hatun Çarşısı yerinde),
 - Kamış Pazarı,
 - Üzüm Pazarı,
 - Muhacir Pazarı.
 - Tellal Pazarı.
- Bu girişten sonra, Konya'da mevcut bazı önemli pazar yerleri üzerinde durmaya çalışalım.

İhtisabın Altı (İhtisabın Önü)

Kanaatimize göre Konya'da kurulan ve bize Osmanlı döneminden intikal eden en eski pazar yerlerinden birisi de Aziziye Camii'nin doğusunda, bugün yeşil alan olan yerde kurulan pazardır. Buraya "İhtisabın Önü" veya "İhtisabın Altı" deniliyordu. (1)

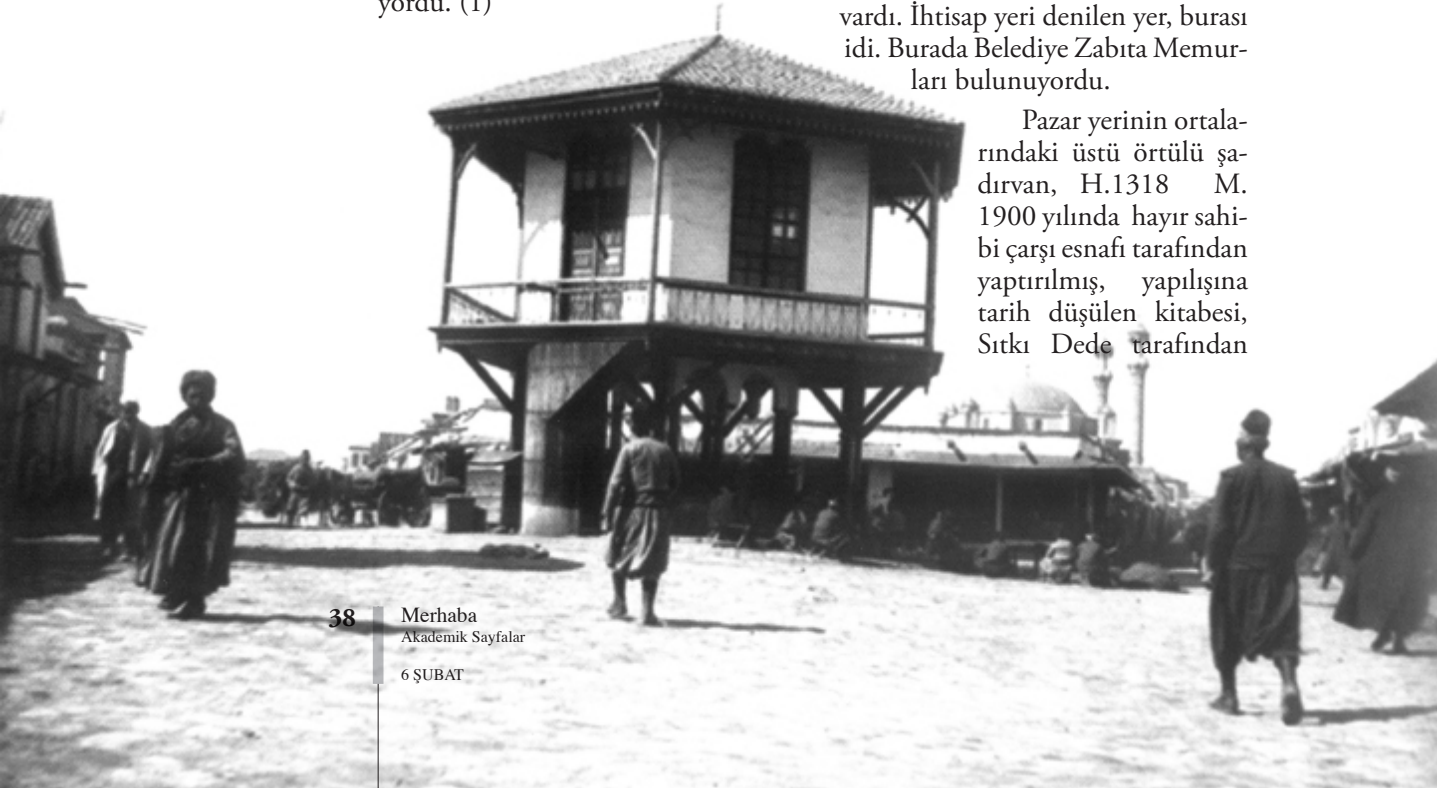
Pazarın batısı Aziziye Camii, güney ve kuzeyi dükkanlar ile çevrili idi. Doğu tarafı bir üçgen şeklinde yanan askeri hastaneye dayanır, buranın 15-20 metre batısından dar bir sokak Mevlâna Caddesi'ne açılırdı. Aynı şekilde Aziziye Camii'nin hemen yanından bir yol cadde ile irtibat sağlardı.

Pazar, alan olarak bugünkü Mevlâna Çarşısı'nın kuzey doğusunun bir bölümünü de kapsardı. Hatırladığıma göre hastanenin karşısına düşen pazar yerinin kuzeyinde yer alan dükkanların mülkiyeti Konya Belediyesi'ne aitti. Pazar yeri camiden bu dükkanların önüne kadar uzanırdı.

Bu pazarda genellikle yağ, yoğurt, pekmez, bal, peynir, tulum peyniri, nohut, mercimek, fasulye, ve bulgur gibi daha çok köylülerin ürettiği ürünler satılırdı. Ara sıra sebze satanlar da bulunurdu. Pekmez güğüm ve tulumlarda, bal tenekelele yağ büyük küplerle veya küçük haranılarla getirilirdi. O zamanlar yağ üretimi tamamen halk tarafından yapılırdı. Burası daha çok toptancı pazarı gibi idi. Hem halk, hem de esnaf toptan alış-verişini buradan yapardı.

Pazarın tam orta yerinde büyükçe bir şadırvan, şadırvanın yanında altı boşluk olan küçük bir de bina vardı. İhtisap yeri denilen yer, burası idi. Burada Belediye Zabıta Memurları bulunuyordu.

Pazar yerinin ortalarındaki üstü örtülü şadırvan, H.1318 M. 1900 yılında hayır sahibi çarşı esnafı tarafından yaptırılmış, yapılışına tarih düşülen kitabesi, Sıtkı Dede tarafından

yazılmıştır. (2) Şadırvan tahminen, çevresindeki belediye dükkânları ile birlikte 1970’li yıllarda yıktırıldı.

Bizi çok gerilere götüren bu ihtisap kelimesidir. Bu kelime Osmanlı’dan intikal eden bir kelimedir. İhtisab kelimesi, “hisab” dan, hesap sorma, mesuliyet, belediye memurunun işi ve dairesi anlamlarına gelir.

Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü isimli eserde, “İhtisap” kelimesi ile ilgili olarak şu bilgiler verilmektedir:

“Terk edildiği zâhir olan mâruf ile emreylemek irtikâp edildiği görülen münkerden nehy eylemek vazifesi hakkında kullanılan bir tâbirdir. Bu vazife uhtesine tevdi edilene “Muhtesip” denir. Osmanlılarda bu vazife sahibine “İhtisap Ağası”, “İhtisap Emini”, “İhtisap Nazırı” en sonra da bazı değişikliklerle “Şehremini” denilmiştir.”

O dönemde ihtisap ağası “kadı”nın icra memuru gibidir.(3)

Osmanlı döneminde uzun yıllar, belediye işleriyle kadılar ve valiler ilgilenmiş. Kadıların verdiği kararlar, muhtesipler tarafından icra edilmiştir. Sonraları ihtisap ağaları belediye başkanı olarak görev yapmıştır.

Muhtesiplik Osmanlı’da uzun yıllar, onlardan alınan bir ücret karşılığında verilmiş.

Konya’da bu göreve yanı ihtisap ağalığına getirilenlerden birisi de Aşık Şemî’dir. Osmanlı’nın son dönemlerine doğru belediye başkanları “Şehremini” Cumhuriyet’ten sonra

da belediye reisi ve belediye başkanı adını almıştır.

Aslında muhtesipliğin tarihi çok daha eskidir. Asr-ı Saadet’e kadar gider. Dört halife döneminde de görevli muhtesipler vardır (4)

• Devam edecek

- 1- A. Sefa Odabaşı, 20. Yüzyıl Başlarında Konya’nın Görünümü, Konya 1998. s.86, 99.
- 2- Selçuk Es, Konya Ansiklopedisi.
- 3- Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve terimleri Sözlüğü, İstanbul-1946, C.II, s.41.
- 4- Geniş bilgi için bk. a.g. sözlük.

(Not: Resimler Konya Ticaret Odası’nın “Geçmişten Günümüze Konya Fotoğrafları Albümünden” alınmıştır.)

Halit GÜLER
Emekli Diyanet İşleri
Başkan Yardımcısı

KISIKYAYLA

Köylerde yaşayanlar çok iyi bilirler ki, eskiden yaylalarımız vardı. Genellikle köylüler, ilkbahar gelince yaylalara giderlerdi. Şehirlerde oturanların bir kısmı da yazın, bol yeşilli ve meyveli bağ evlerine göçerlerdi. Hani şimdi, sahillerdeki yazlıklara, tatil köylerine ve dağlardaki orman evlerine gidildiği gibi. Yaylalara giden köylüler, sağlır küçükbaş ve büyükbaş hayvan besledikleri ve daha çok onlar için yaylaya çıktıkları için bol miktarda taze ve katkısız yağ, peynir ve yağlı yoğurtla, yünle güzün köylere dönerlerdi. Böylece yayla bereketi âdetâ köye akardı. Bağ evlerine göçen şehirli ise bol kurutulmuş meyve ve sebzelerle, reçellerle, pestillerle, turşularla kışlık ihtiyaçlarını hazırlamış olarak şehir evlerinin yolunu tutarlardı. Yayla komşuları ve bağ komşuları kendi aralarında kıymetli olurlardı. Aynı samimiyet kışın davetlerle ve misafirlğe gelip gitmelerle devam ettirilirdi. Her sene tekrarlanan bu geçici ikametler, toplumdaki karşılıklı sevgi ve saygının artmasına, münâsebetlerin gelişmesine ve kardeşlik duygusunun canlanmasına vesile olurdu.

Benim köyümün (Çumra'nın Ali-beyhüyüğü Kasabası) de çevresinde, köye çok uzak sayılmayan büyük küçük yaylalar vardı. Bunların içinde en meşhurları, daha doğrusu göç edileni çok olanları; Kısıkyayla, Kıbrıs, Küzeren ve Avşeoören yaylaları idi. Bizim yaylamız; köyümüze tahminen on km mesafedeki Kısıkyayla idi. Şimdi yakınlıştı ama o zamanlar on km ba-

yağı uzak bir mesafe idi. Yine o zamanlar bizim köyde en lüks ulaşım aracı; at idi. Atla herkes gidip gelemezdi. Yaygın olan vasıta merkep veya tabanvaydı.

Yaylalarımızın içinde en canlı olanı Kısıkyayla idi. Çünkü bu yaylanın ortasından değil ama kenarından, Beyşehir Gölünden Almanlar tarafından muntazam bir kanalla getirilen Çarşamba Çayı geçirdi. Beyşehir Gölünden, Seydişehir ve Bozkır topraklarına uğrayarak bizim yaylaya gelen, dolu dolu akan Çarşamba Çayı, tam burada, Almanlar tarafından inşa edilen bir köprü ile iki kola ayrılır. Kollardan birisi olan Çarşamba Çayı, Çumra ovasını sular, diğeri; kanal ismi altında, Konya'nın güney tarafından geçerek Karaaslan ve komşu köylere ulaşır. Apa Barajı yapılmadan önce, Beyşehir Gölünden gelen Çarşamba Çayında bol su olur, köylüler rahatça suladıkları topraklarında bol bol sebze ve meyve yetiştirirlerdi. Apa Barajı, Beyşehir Gölünden gelen suya, May Barajı da dağlardan gelen kar sularına set koyunca, ovadaki bağ ve bahçeler kurudu, yaylaların da keyfi kaçtı ve nimeti azaldı. Sonra May Barajına gelen su yolları üzerine göletler yapılıncaya, bu baraja da su gelmez ve bent önünde su toplanmaz oldu. Konya ovasının yarısı sayılan Çumra ve havalisi için bu sular çok önemli olduğundan, benim o toprakların insanı olmam hasebiyle, su ile tarım yönünden bir ilgim olmamasına rağmen, iç dünyamda kuraklığa ve karamsarlığa sebep oluyor.

Kısıkyayla, genellikle yazları be-

nim çocukluğumun şen şakrak geçtiği yer. “Yalnız senin çocukluğun mu geçti, pek çok insanın çocukluğu geçmiştir, ne yapalım yani oturup ağlayalım mı?” diyebilirsiniz. Siz diyebilirsiniz de ben diyemiyorum. Niye diyemiyorum, onu isterseniz kısaca anlatayım:

Şu anda veya bu yaşında zevkle ve özlemle aklıma gelen bazı anılarım var ki, onları sizinle paylaşmak istiyorum. Veya tekrar hatırlayarak, çocukluk ruhumda derin izler bırakan o hatıraları, gönül ferahlığı ve geçmişe özlemle yeniden yaşamak istiyorum. Bir başka yazımda, Bozkırdaki Zengibar Kalesiyle birlikte bahsettiğim demir köprü, hadi adına Kısıkyayla Köprüsü diyelim, gerçekten üzerinde defalarca durulmaya değer bir görünümde. Belki bir asır önce, Almanlar tarafından inşa edilmiş harika bir hatıra. Bu köprü, Mostar veya Dirina köprüleri kadar meşhur olmasa da sıradan bir köprü de değil. May, hatta Apa Barajını inşa etmekten daha zor ve masraflı. Köprü değil, demir ve kesme taştan iki kat ve te şeklinde inşa edilmiş ihmalin yok edemediği bir tesis. Her iki köprünün de kapaklarını kapattığınız zaman suyun kesilmesiyle taştan yapılmış sekide, yüzlerce balık çırpınmaya başladılar. Balıkları yakalamak ve selevlerle yaylaya taşımak, gençlerin zevkle yaptıkları bir işti. Köprü bizim çocukluk yıllarımızda sağlamdı. Yörüklerin hayvan sürülerini telef etmeden üzerinden geçirecekleri kadar bakımlı idi. Baharın Ermenek ve Mut taraflarından gelen Yörükler, Toroslara, bizim köprüden geçerek ulaşırlardı. Çocukluk yıllarımın tatlı hatıralarını, serin ve köpüklü sularında saklayan köprünün, kaderine terkedilmiş ve harap olmaya yüz tutmuş perişan ve paslanmış halini keşke görmeseydim. O zamanlar köprüyü, barakacı denen bir bekçi, geceli gündüzlü beklerdi. Onun lojmanı, köprünün her tarafını rahatça görebilmesini sağlayacak bir dağın yamacında inşa edilmişti. Yaylanın gençleri, Çarşamba Çayının sakin

yerlerinde yüzerlerdi. Suyun kavis çizerek aktığı yerlerde, böğetler oluşurdu. Oralara girmek ve suya kapılmak çok tehlikeli olurdu. Zaman zaman az da olsa suda boğulanlar da olurdu. Benim hiç unutamadığım, amcamın kızı Hacer’in, suda boğulması olayı. Kimi dedi; kendi düştü. Kimi dedi; merdivenlerden ayağı kayıverdi. Kimi dedi; arkadaşları kaktırıverdi. 10-12 yaşlarındaki Hacer’in cesedi suya düştüğü yerden 5 km uzaklıktaki, bizim köprünün eşi olan Tavşan Köprünün gözlerine takılı halde bulunmuştu. Bizim yaşlarımızdan birisi de atlarını otlatmak ve sulamak için girdiği çaydan çıkamamıştı.

Yaylamızın kenarında çevredeki lerin benzeri yüksekçe bir hüyük vardı. Hüyükün tepesine pek fazla çıkmazdık. Yaylanın tolları, bu hüyükün güneyinde yer alırdı. Yayla tolları, kısa süreli ikametleri karşılayacak ve içinde kalanları kurttan kuştan koruyacak kadardı. Yayla sakinlerinin bütün eşyaları ve kış hazırlıkları tolun dışında durur, hiçbir şey olmaz ve zarara uğramazdı. Köyden arabamız geleceği zaman hüyükün tepesine çıkar, arabamız geliyor mu acaba diye oradan gözetlerdim. Arabamızı atlarımızdan, arabanın etrafında koşturarak gelen taylardan tanırdım. Tayların atlayarak ve zıplayarak sevimli geliş hallerinden çok büyük keyif alırdım. Hiç beklemediğim bir anda o yoldan tren gelse veya üzerimden uçak geçse o kadar heyecan duymazdım. Araba yaklaşmış bizim olduğu daha iyi fark edilir ve anlaşılır hale gelince, hüyükten koşarak iner ve geliyorlar diye nime haber verirdim. Ninemle ben yaylanın demirbaşı idik. Köyden gelip gidenler olur, biz geldik mi bir daha gitmezdik. Tolumuz, daha çok komşularımıza güven duyulduğu ve bize sahip çıkacaklarına inanıldığı için ninemle bana emanetti.

Yaylanın, köyümüz tarafından gelindiği zaman girişin sağ tarafında Çolak Salihlerin tolu vardı. Ondan sonra yine sağ tarafta Billelerin tolu vardı. Bizim tol biraz daha ortalarda

kalırdı. Bizim toldan sonra Ddkllerin tolu, en güney uçta da selekle-
rin tolu yer alırdı. Doğu tarafta Do-
rugilin toluğun nnden başlayan
yemyeşil düzlük arşamba ayına
kadar uzanırdı. Yayladaki tollar bun-
lardan ibaret değildi. Bu tollar ba-
kımılı ve koyunları fazla olan, kapıla-
rının önlerinde oban köpekleri bu-
lunan ağa tabiatlı ailelere aitti. Köprü
ile yayla arasında 500 metreye yakın
bir mesafe vardı. Buna rağmen bir ře-
lale edasıyla akan suyun harıltısı, tol-
lara kadar uzanır ve gecenin karanlı-
ęını dağıtan ayın işiğıyla serince birle-
şirdi. Yayla sakinleri sanki geceleri
uyumazlardı. Gençler kız erkek ayrı
gruplar halinde ıngırak dedikleri d-
ner ağaçla eğlenirlerdi. Yaylanın ye-
mekleri de çok nefis olurdu. Yayla sa-
kinleri koyuna kuzuya bakmaktan,
inekleri kovalamaktan aydan balık
tutmanın dışında avlanmak için pek
vakitleri olmazdı. Etraftaki Torosların
başlangıcı sayılabilecek tatlı meyiller
ve düz kayalıklar manzaraya ayrı bir
güzellik kazandırırđı ve yumuşaklı-
ęıyla insanlara huzur verirdi. Yaylanın
orta kısmında tollardan biraz daha
düzgün ve ii sergisiz dikedrtgen şek-
linde bir bina vardı. Minaresi yoktu
ama buranın mescit olduğu söylenir-
di. Ama, hiç namaz kılınığını da
görmedik. Okul yoktu. Zaten yaylaya
okullar kapandıktan sonra gidilir ve
okullar açılınca da dnlrd.

Gz gelince yavaş yavaş yayladan
köye dönüş başlardı. Yaylanın evre-
sinde bostanı, bahçesi ve göz bitkileri
olanlar biraz daha kalırlardı. Ayrıca
müstakil sr oluşturacak kadar da-
varı olanlar, kışı yaylada geçirirlerdi.
Bizim yaylanın yakınında ekili arazi-
miz ve okca koyunumuzda yoktu
ama, her nedense biz de uzun kalan-
lardan sayılırdık. Her ne hikmetse
ninem, bir türlü vaktinde köye dn-
mezdi. Ben de nineme can yoldaşı
olmak için mecburen kalırdım. Mem-
nuniyet verici bir durum ki yaylada
Üzücü ve koņřuları rahatsız edici bir
olay pek olmazdı. Kimsenin malına,
canına ve namusuna zarar gelmezdi.

Zaten yaylanın sakinleri uzun yıllar
beraber oldukları için birbirleriyle bir
aile gibi olmuşlardı. Birbirlerine yar-
dımı olurlardı. Tolun havlusunda
sekmen denilen bir yer vardı. Oraya
sütün, peynirin, yağın ve yoğurdun
muhafaza edildiği bastırık diye bir yer
kurulurdu. Gündüz sıcaaktan koru-
mak için ullarla örtülür ve gece aı-
lırdı. Her gün bu işlem böyle devam
ederdi. Yayladaki en önemli işlemler-
den birisi bu idi. Biz çoğu zaman ne
olur olmaz diye bastırığın yanında ge-
celerdik. Ninem cesur ve alışkan bir
kadındı. Dedemi tanımıyorum ama,
ninem genç yaşta dul kalmış. Buna
rağmen evlenmemiş ve evin işlerini
ekip evirmişti. Yayladan geç dn-
şmz ninemin cesur bir kadın oluşu
ve çevreye güvenmesi sebebiyle idi.

Benim bu anlattıklarım altmış
sene öncesinin yaylası. Kısıkyayla ha-
len var. Eskiden merkeple gidip geli-
niyordu, şimdi ise taksi ile gidip geli-
niyor. Benim çocukluğumu geçirdi-
ęim yaylanın, özellikleri ve güzellikle-
ri devam ediyor mu etmiyor mu bil-
miyorum. Yalnız arşamba ayının
oşkun oşkun, hiçbir şeyiniz kalma-
sa bile ben size yeterim havasıyla ve
sevdasıyla akmadığını biliyorum. Ar-
tık arşamba ayından sele sele balık
tutulmadığını da biliyorum. şimdi
yaylalar birer ticaret merkezi haline
geldi. Herkes yaylada elde edebildiği
sütü, yoğurdu, yağı ve peyniri satıyor.
şartlar değişti, insanlar arasındaki
münasebet yaylada da olsa menfaate
dönüştü. Yaylaların etrafında koyun
kuzu beslemeye elverişli otlakta pek
kalmadı. Her şeye rağmen yayla dedi-
ler mi güzel hatıraların dinlendirici ve
şenlendirici tesirini her zaman hisse-
derim. Yayla, köylünün monoton ha-
yatını sıkıcı olmaktan çıkaran ve kışın
ihtiyaçlarının yazdan hazırlanmasına
vesile olan romantik bir uğraş, tatlı
bir meşguliyet. Keşke bu gelenek veya
bu alışkanlık devam ettirilebilse. Ko-
yunların, kuzuların meleştiği yaylaya
gitmek, sahile gitmekten her zaman
güzeldir.

İsimler ve Hikâyeler

Ali IŞIK
Emekli Edebiyat Öğretmeni

- *Benim adımlı nasıl koydun baba?*

Kalabalık aile toplantısında sözün mecrası kızımın bu sorusuyla değişti. Aslında sorduğu sorunun cevabını biliyordu bilmesine de; belki kocasına, belki de cici ebeveynine hikâyeyi benim anlatmamı arzulamıştı. Şimdi, burada en iyisi "Söyletene bak!" ihtarıyla gevezeliği ve yorumlamayı seven diğer yanımin hevesini kursağında koymalı. Zira kızımın bu sorusu tarihin derinliklerinde sır kalmış öyle hakikatlerin kapısını araladı ki; diğer yanımin çenesizliği, dumanı üstünde ballı hoşmerimin yanında şekerli suya eklemek banmak olacak...

Türklerde ad verme geleneği tasnifine yeni bir madde ekleyen kızımın adı serüvenini en sona bırakıp, yarım asrı aşkın bir zaman sonra öğrendiğim ve hâlâ şaşkınlığımı yaşadığım isminin hikâyesiyle başlayacağım.

Sizin baba dedenizin adı "Ali", ana dedenizinki "Mehmet Ali"; üstüne üstlük babanızın adı da "Ahmet Ali" olsa, "Ali" olan isminizin nereden geldiğini merak eder miydiniz? Başkalarının adlarını merak eden fakir de, bu vakta dolayıyla kendi adını hiç merak etmemişti zaten. Hatta sevgili babamın gayet sıradan bir edayla: "Bizim Ali'nin adı da..." diye başladığı sözleri, başta hiç dikkatimi celp etmemişti. Lakin "Ben askerdeyken..." diye başlayan müteakip cümle bir ifşaatın habercisi gibiydi.

Annemle babamın, bir şaban ayında doğduğu için "Şabeddin" adını verdikleri ilk çocuklarının -ağabeyimin- hastalıkla geçen birkaç aylık kısacık biyografisini, o sıralar dünyada olmayışına rağmen, biliyordum. Hatta iki amcamın pek çok bebeğinin ölümünü de... Ancak ailedeki Ali bolluğu, sevgili annemin, çocukları yaşamayan ailelerin folklorik çabalarına düşebileceğini aklımın ucuna getirtmemişti.

1950'lerin hemen başı... Yerleşik hayata yarım asır önce karar kılmış bir Sarıkeçili köyü... Anacığım, ağabeyime hamiledir. Gündüzleri iş gücü unutturur da; bazı gecelerin uyku avcısı konuğu o deve olmasa... Gece uykunun koyu bir deminde nereden çıktığı belli olmayan bir deve, gele gele gelir anamla babamın tek gözlü evceğizinin önünde çöreklenir. Rüyada görülen deve, Sarıkeçililerce "Azrail" olarak yorumlanmaktadır. Nitekim sabahleyin biricik kapısını açan annem daha eşikten dışarı adımını atmadan müjdeyi (!) alır.

- *Güz İmine, ... ölmüş duydung mu?*

Annem, geceyi diri geçirmesine sebep olan konuğundan dolayı fiilden habersizdir. Onun beklediği mefuldür. Sabahın ilk haberi olarak bir komşusundan alır onu da. Bir böyle iki böyle... Köyün gizli felaket tellallığından kurtulma fırsatı bir gün ayağına gelir. Yakın bir akrabası, komşu köydeki "derin" hocaya okunmağa gidecektir. Biraz hamilelik, biraz kaynana endişesinden gitmeye çekindiğinden, bütün serveti olan üç beş kurusu, "deyze" bellediği halasının kızının avucuna sıkıştırıp derdini emanet gönderir meşhur yıldız-nameci hocaya.

Münevver teyzenin bakımı bitince sıra annemin emanetine gelir. Annemin ve anneannemin adını alan hoca, elindeki defter bozuntusunda yaptığı birtakım hesap kitaptan sonra annemin hamile olduğunu bildiği gibi, bebeğin doğduktan sonra çok yaşamayacağı bilgisini de verir. Ardından sabit kalemini çekip manevî reçetesini hazırlamaya koyulur.

Bu emanet tedaviden sonra annem tebelleşinden kurtulursa da vakti saati yetip dünyaya gelen ağabeyim bir ay dönümü yaşar. Bir annenin yaşayabileceği bu en elim hadisenin üzerinden henüz bir yıl kadar geçmiş, annem bana hamile

leyken babamı peygamber ocağına uğurlamıştır. Zaten evhamlı bir yapıya sahip olan annem, evlat acısı, hasret acısı derken daha doğmamış çocuğunu kaybetme acısını da bunlara ekleyerek derdini katmerleştirir. İmdadına yine Münevver teyze yetişir. Bir punduna getirip annemi komşu Yörük köyüne götürür. Müstakbel yavrunun yaşaması için yavrunun adı yaşayan birine bağlanacaktır. İki kardeş çocuğu, altı eve uğrayıp durumlarını belirterek o evlerden bir ip veya bir bez parçası alıp yedinci eve varırlar. Bu parçalar bu evin kapısına bağlanacak, o evin sahibinin veya sahibesinin adı da doğacak bebeğe ad olacaktır. Anneciğim o yedinci evin sahibesini hatırlamaz; lakin sahibi olan “Terzi Ali” aklında mih gibi çakılıdır. Çünkü o ad, hayattaki en büyük oğlunda yaşamaktadır.

Annemin –tabiatıyla benim adımın da- hikâyesi bitince dünürümün: “Bilir misinin bilmem; bizim hanımın adının önünde de ‘Satı’sı var.” sözleri üzerine bu kez nazarlar ona yöneliyor. Dünürüm, senin adımın hikâyesi de ilginç mi canım, ifadesi ile anlatmağa başlıyor.

Annemin –tabiatıyla benim adımın da- hikâyesi bitince dünürümün: “Bilir misinin bilmem; bizim hanımın adının önünde de ‘Satı’sı var.” sözleri üzerine bu kez nazarlar ona yöneliyor. Dünürüm, senin adımın hikâyesi de ilginç mi canım, ifadesi ile anlatmağa başlıyor.

Annemin –tabiatıyla benim adımın da- hikâyesi bitince dünürümün: “Bilir misinin bilmem; bizim hanımın adının önünde de ‘Satı’sı var.” sözleri üzerine bu kez nazarlar ona yöneliyor. Dünürüm, senin adımın hikâyesi de ilginç mi canım, ifadesi ile anlatmağa başlıyor.

Annemin –tabiatıyla benim adımın da- hikâyesi bitince dünürümün: “Bilir misinin bilmem; bizim hanımın adının önünde de ‘Satı’sı var.” sözleri üzerine bu kez nazarlar ona yöneliyor. Dünürüm, senin adımın hikâyesi de ilginç mi canım, ifadesi ile anlatmağa başlıyor.

boynuna ip bağlanıp yaşlı bir kadın tarafından çekilerek üç beş eve gezdirilip: ‘Deveme köşegi uymuyor; dua edin köşegini verin.’ derler. Diğer bir rivayete göre de: ‘Satılık devem var.’ diye satılır. Bu âdet, doğan çocuğun adına ‘Satılmış’ veya ‘Satı’ koymakla nihayetlenir”].

Dünürüm açıklamalarında tikanınca bu kez yine babam imdadına yetişiyor. “Memleketimizde farklı farklı ad koyma âdetleri var.” dedikten sonra geçmişte tanıdığı olduğu olayı naklediyor:

“50’lili yıllardı. Köyümüzdeki arazileri dışında komşu köylerden de tarlalar kiralayıp büyük çapta çiftçilik yapan kayınpederimin şoförüydüm. Bir harman zamanı, onu komşu köydeki biçim yapılacak tarlasına götürüyordum. Bir ara, tarla yolunun arabayı boğan tozu toprağı arasında bize doğru koşan bir kalıtu gördüm. Pikabın hızını azaltıp tozu toprağı biraz savuşturduktan sonra bize doğru kollarıyla dur işareti yaparak koşup gelen adamı gördük. Arabayı durdurup adamı bekledik. Adam kan ter içinde arabamıza ulaşınca kapıyı açan kayınpederime ‘Hayırdır?’ deme fırsatı vermeden soluk sołuğa:

- Ulo senin adın nedir?

diye sordu. Kayınpederim şaşkınlığını üzerinden çabucak atıp:

- Mehmet Ali...

demesi üzerine adam:

- Ulo benim gelin doğuruyo da çocuğa bi yolcu ismi goyacak. Hah iyi Mehmet Ali... Mehmet Ali...

diye söylenerek izinin üstüne döndü.

İşte böyle bazen de yaşamayan çocukları yaşatmak için onlara bir yolcunun ismini satın alırlar. Meselâ yeğenlerimizden birkaçının ismi, bizim köye yolu düşmüş yabancılardan satın alınmıştır.”

“Benim rahmetli annemin adı da...” anlaşılan, otuz yıldır aşınası olduğum bu sesin sahibesi de bu anlatı keşiğine girmek istiyordu.

- Rahmetli anneannemin de doğan çocuğu yaşamıyormuş. Bir evlatlık alıp besler, doğacak ilk çocuğuna da “Yaşar” adını koyarsan, inşallah, bundan böyle çocukların yaşar, demişler. Naçar ninem, tavsiyeye uyup Aliye teyzemi evlatlık almış. Sonra rahmetli annem doğunca da ona “Yaşar” adını vermişlerse de kütüğe “Nesibe” olarak kaydetmişler. Evlendiğinde nüfusunun babamın nüfusuna

nakli esnasında, babamın adı yedi göbek-
tir Bekir-Nebi silsilesiyle geldiğinden,
nüfus memuru dalgınlıkla babaannemin
“Vesile” adını anneme de yazmış. Büyü-
klerim bu ihmali sineye çekince annemin
kütükteki ismi “Vesile” kalmış. Rahmetli
anneciğim doğumundan evleninceye ka-
dar yaşadığı çevrede Yaşar, evlendikten
sonraki yeni çevresinde Nesibe, resmî ka-
yıtlarda da Vesile olarak bilinirdi.

Otuz yıllık hayat arkadaşımın bu an-
latımdan sonra salona hâkim olan sessiz-
lik, “Türklerde ad verme geleneği tasnifi-
ne yeni bir madde ekleten kızımın adı
serüvenini” anlatma sırasının geldiğini
işaret ediyordu.

Bizim gençlik yıllarımızda çocuğun
cinsiyeti ancak doğumuyla anlaşıldığı
için önceden onlara pek ad düşünmezdik.
En azından ben öyleydim. İlk çocu-
ğum olan oğlum doğduğunda kendimi o
kadar zorlamama rağmen aklıma hiçbir
ad düşürememiştim. Nihayet doğumun-
dan sonra bir sofraya başında bir araya ge-
diğimiz babama adının ne olacağını sor-
muş, onun ben bilmem, cevabı üzerine o
anda zihnimde parlayan Ahmet Fatih
ismi dudaklarımdan dökülvermiş; bu
ad babamdan da onay görmüştü. Kızı-
mın adı da hanımım sancılanıp doğume-
vine yatınca ancak belirebilmişti zihnim-
de. Anneme: “Anne, eğer Allah bu kez
bir kız verirse, iki bacının, sen ile rah-
metli teyzemin adlarını vereceğim ona.”
demiştim.

Ne yalan söyleyeyim, o anda aklıma
gelen ilk isim, ebedî âleme genç yaşta ve
“bilâvelet” uğurladığımız sevgili teyze-
min adıydı. Ancak, “Dudu” ismi de bi-
linçaltımıza kazanmış “dalkına gelmez”
adlardandı. Bunun için annemin adı
“Emine”yi de peşine takmıştım. İçime
doğan gerçek olmuş; işte güzel Rabbim
bana bir kız vermişti. İlk görevlerimi ta-
mamladıktan sonra biricik kızımın nüfus
kayı için ilçemizin yolunu tutmuşum.
İlçe Nüfus Müdürlüğünde isim hanesine
“Emine Tuti” (Dudu’nun aslı Tütü’dür)
yazdığım formu tamamlayıp nüfus me-
muruna takdim ettim. Memurun lakayt
bir yüz ifadesiyle sıradanlaşmış eylemler-
le gereğini yapıp terütaze yavrumu Tür-
kiye Cumhuriyeti vatandaşı yapacak
pembe renkli el kadar belgeyi uzatmasını
beklemeye koyulacaktım ki; itham edici
yüksek perdeden sesini çatık kaşlarıyla
taçlandırarak:

- Bu ne kardeşim!
dedi. Öğretmeni karşısında, başkası-
nın suçu üzerinde kalmış bir öğrenci eda-
sıyla:

- Hayırdır memur bey?
diyebildim. Memur parmağı ile de
işaret ederek aynı ses tonuyla:
- Böyle isim mi olur kardeşim!
- Ne varmış isimde?..
- Emine’sini anladık da, bu Tuti ne-
yin nesi?

Neşeli hâlimi koruyarak:
- Memur bey, bu sıralar radyo ve tele-
vizyonlarda Bülent Ersoy’un sıkça teren-
nüm ettiği: “Tütü-yi mucize-i güyem...”
diye başlayan şarkı henüz sizin kulakları-
nıza ulaşmamış demek?

Ardından ses tonumu ve yüz ifademi
vakarlılaştırarak devam ettim:

- Bakın ben edebiyat hocasıyım. Do-
layısıyla dilimizdeki kelimelerle aram iyi-
dir.

Bu sözlerimden sonra memurun tan-
sasyonu epeyce düştüyse de inadını sürdür-
yordu. Bu kez müşfik bir ifadeyle:

- Tamam hocam da; bu “Tuti” duyul-
muş, görülmüş değildir.

dedikten sonra yeni bir şey keşfetmiş
bilim adamı edasıyla baklayı ağzından
çıkardı:

- Bunun halk arasında kullanımı var-
dır herhalde?

Ona “tuti” hakkında kısa bir konfe-
rans verme arzumdan son anda cayarak
doğrudan sorusunu cevaplandırdım:

- Var! Dudu...

Mal bulmuş Mağribî gibi:

- Hah işte hocam be! Bunu Dudu ya-
pıverin gitsin.

Bu teklif ondan gelmeseydi zaten pes
etmiştim. Uzattığı formu aldım; bastır-
dığım öfkemi kâğıt parçasından çıkardıktan
sonra yeni bir form alıp doldurmağa
başladım. Yalnız bu kez “Dudu”ya dön-
müş “Tuti”yi, ileriki yaşlarında seslendi-
rildiğinde kızımın yüzüne al düşürme-
mesi için Emine’nin önüne getirdim.
Nasıl olsa ilk isimler sahibinin özel bir
hassasiyeti yoksa noktayla perdeleniyor-
du.

Kızımın adının bu hikâyesi çokların-
ca aman aman bir hikâye değildi belki;
ama Türklerde çocuklara ad verme gele-
neği tasnifine yeni bir madde ekletmişti:
Nüfus memurlarının dahlî...

MİLLİ FOLKLOR DERGİSİ Prof. Dr. SAİM SAKAOĞLU ARMAĞAN SAYISI

Milli Folklor Dergisi 2007 yılının son sayısını **Prof. Dr. Saim Sakaoglu'na** ayırmıştır.

Milli Folklor Dergisi Türkiye'de üç ayda bir kişiden oluşan hakem kurulunun kararıyla yazıların yer aldığı çok güzel ve çok kapsamlı olan bu dergi Konya'mızın yetiştirdiği çok değerli bir bilim adamı ve akademi sayfamızın çok değerli bir yazarı olan **Prof. Dr. Saim Sakaoglu'na** armağan olarak ayırması bizleri bir kez daha gururlandırdı.

Milli Folklor Dergisinin Yayın Yönetmeni M. Öcal Oğuz 'Birkaç Söz' başlığı ile yazdığı yazısında **Saim Sakaoglu** armağanı ile ilgili olarak görüşlerini şöyle açıklamıştır.

"Bildiğiniz ve daha önce duyurduğumuz gibi elinizdeki sayı, biyografisi ve çalışmalarını daha ayrıntılı olarak ileriki sayfalarımızda göreceğiniz Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden emekli olan **Prof. Dr. Saim Sakaoglu**'ya armağan olarak hazırlanmıştır. Devlet memuriyetiyle ilgili kanunların amir hükümleri nedeniyle 60'lı yaşlarında ve en verimli çağlarında devlet üniversitesindeki görevinden emekli olsalar da bütün hayatlarını ilme adanmış nice duayan gibi, **Sakaoglu** hocada çalışmalarına devam etmektedir. Bu nedenle onun bilimsel çalışmaları konusunda burada söylenenler kuşkusuz bir 'virgül' değerindedir. Halk Bilimi ve Halk Edebiyatı hakkında çalışan gençlerle mutlaka ya bizzat ders vererek ya jürisinde bulunarak ya bilimsel toplantılarda cesaret veya öğüt vererek karşılaşmış ve onlara önemli ve değerli olduklarını hissettirmiş, sevecen bir eleştiri üslubu ile de hatalarını söylemiştir. Onunla bu şekilde karşılaşmayanlar da mutlaka yazdıklarını okuyarak, bir biçimde öğrencisi olmuştur. Onunla yolu bir biçimde kesişenlere ne mutlu!

Dergimizin alışılmış halini zorlayan bu armağan sayının ortaya çıkmasında

Prof. Dr. Ali Berat Alptekin, Selcan Gürçayır ve beni, hoca her zamanki nazik üslubu ile yazılı bir teşekkürle ödüllendirdi ve bunun dergide yer almasını istedi. Elçiye zeval olmaz sanırım.

Dergimizin hakemlik kurallarına ek olarak **Prof. Dr. Saim Sakaoglu** ve Prof. Dr. Ali Berat Alptekin'in titiz hakemliği ile hem anlamlı hem de içerikli bir armağan sayı hazırladığımızı düşünüyorum. Umuyorum ki yazıların düzeyi ve kalitesi sizleri de memnun edecektir."

Milli Folklor Dergisi Saim Sakaoglu'na ayırdığı armağanında **Saim Sakaoglu** ile ilgili fotoğraflara da yer vermiştir.

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı doktora öğrencisi: Bil. Uzm. Atiye NAZLI 'Prof. Dr. **Saim Sakaoglu'nun Hayat Hikayesi**'. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü: Yrd. Doç. Dr. Sinan GÖNEN, 'Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Kitapları'. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü: Öğr. Gör. Dr. Aziz AYVA: '**Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun Madde ve Bölüm Yazdığı, Ansiklopediler, Toplu Eserler, Seçilmiş Makaleler ve Bildiriler**'. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Bilimi Yüksek Lisans Öğrencisi: Gül Jale Göncüler: '**Prof. Dr. Saim Sakaoglu ile Söyleşi**'.

Ben Dedemoğlu, Saim Hocam'da Fahrirünisa Mahallesi'nde komşu mahalleler de dünyaya gelmişiz. Babalarımız babam Hacı Yusuf Kayseri ile babası Hattat Hafız Mehmet Sakaoglu çok yakın arkadaş ve kardeşler. Bizlerde Hakimiyet-i Milliye İlkokulunu ayrı yıllarda bitirdik. Meram'da Melihsah Mahallesinde komşuluk yapmaktayız.

Prof. Dr. Saim Sakaoglu'na emeklilik yıllarında verimli, sağlıklı ve mutluluklar dilerim.

“TÜRKİYE’NİN EN TEMİZ KENTİ; KONYA”

(BİR ŞEHİR EFSANESİNİN DOĞUŞU)

M. SABRİ DOĞAN

O smanlı'nın son zamanları ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında Konya imar açısından çok fazla gelişmiş değildir. Gerçi Bağdat Demir Yolu hattının Konya'dan geçmesi imar hareketlerini biraz hareketlendirmiştir ama gelişme devlet kurumları lehinde olmuş, sivil mimari adeta güdük kalmıştır. İşte bu yüzden Cumhuriyet'in ilk yıllarında modern sayılabilecek sivil mimari örneği olarak Anıt civarında birkaç adi kiremitli ve iki katlı ev vardır. Diğer bütün mahalleler toprak örtülü evlerle doludur. Bu durum ilk bakışta adeta köstebek tarlası izlenimi vermektedir. Daha sonra bu binaların çoğu yıkılmıştır. Adi kiremit örtülü, kısmen iki katlı binalar çoğalmaya başlamıştır. Bu yıllarda Konya'nın çok büyük bir miktarda toz derdi vardır. O devirlerden günümüze gelen *“Sille'nin kızı, Koçhisar'ın tuzu, Konya'nın tozu”* darbı meseli konunun önemini çok iyi vurgulamaktadır. Bu yüzden şehirdeki kerpiç bina inşaatının önlenmesi, dolayısıyla da tozun azaltılması için taş fiyatlarında ucuzluk sağlamak amacıyla Sille taş ocaklarına bir dekolü hatı yapılmıştır. Ayrıca şehir içindeki adi yollarla, adi kaldırımların ve şose yolların yerine parke kaldırımı yapılması da tozu azaltmıştır.

Konya'da tozla mücadele o kadar başarılı olmuştur ki, Yeni Konya Gazetesinin 15 Kasım 1971 yılındaki nüshasında *“Hafta Başı”* adlı köşe yazısında bu konu ile ilgili bir yazı çıkmıştır. Yazıda o zamana kadar elde edilen başarının kısa bir özeti vardır. Bu yazı şöyledir; *“...Malum tekerlemedir. Sille'nin kızı, Koçhisar'ın tuzu, Konya'nın tozu. Üçünde de hayır kalmadı bunların. Sille'nin eski elma yanaklı kızları yok denecek kadar azaldı, Koçhisar'a da Konya Ovası artık sularını boşaltırsa onun da dumura uğramayacağını kim söyler ? Konya'nın tozuna gelince, asfalt geldiğinden beri ondan da çoklukla kurtulduk. Asfalt çıktığından beri tozun mertliği de bozuldu bizim şehirde. Çocukluğumuzun geçtiği bağ evleri, kenar semtlerimize gidip gelmenin bir mesele, adeta çoğu kez macera olduğunu ha-*

tırladım. Bağ bozumu mevsimi tozdan atımızı çıkaramazdık, kışın da artık bu yollar trafiğe kapanırdı. Yine hatıralarımız arasında yer alır. Kara aslan Köyü'nde bizim köy çalışmalarımız vardır. Buralara işimizin başına gideceğimiz zaman en kötü elbiselerimizi giyer, başımıza şapka takardık. Çoğu zaman da köy dönüşü dış almak ihtiyacı duyardık. Adeta tozdan tanınmaz hale gelirdi insan. Şimdi bu saydığımız yerlere beyaz gömleğinizle gitseniz hiçbir şey olmaz. Belediyenin kenar semtlerimize bu denli eğilişi, asfalt ve kumlama çalışmalar ile pek çok semtlerimize hayatîyet kazandırmış olması kuru bir şükran hissi ile geçirtilivermemeli, minnetle yad olunmalı. Tozu az olan bir mahallenin çocuğu ile tozlu mahallenin çocuğu arasında dağlar kadar fark var. Keza bitki örtüsünde de aynı şeyleri görmek mümkün. Temennimiz odur ki, Kenar semt çalışmalarında belediye bu tempo sürdürsün, el değmedik semt kalmasn...”

O yıllardaki toz derdi, 1970'li yıllarda sonra, teknoloji ve nüfusun da artmasıyla çöp derdine dönüşmüştür. Artık Konya'nın idarecileri *“nasıl yaparız da çöp sorununa çare buluruz ?”* diye kara kara düşünmeye başlamışlar ve eldeki kısıtlı imkanlarla çö-

züm üretmeye çalışmışlardır. Bu konuda ilk ciddi girişim, 1970 -1977 yılları arasında Belediye başkanı olarak görev yapan ve “Füze Başkan” lakabı ile tanınan Yılmaz Kulluk tarafından gerçekleştirilmiştir. Yılmaz Kulluk göreve geldiğinde ilk iş olarak şehrin temizliğine çok önem vermiş ve cadde ve sokakları, özellikle de Alaaddin Bulvarı’ndan Hükümet Alanına ve Hükümet alanından Türbe Önüne değin olan cadde-leri deterjanlı sularla yıkatmıştır. Bu yıllarda temizlik işleri ise aşağı yukarı 250 personele yapılmaktadır. Belediyenin araç parkında 23 adet damperli çöp kamyonu ile 14 hidrolik sıkıştırılmalı çöp kamyonu bulunmakta olup, 3 vardiya halinde 201 mahalle- nin cadde ve sokakların temizliği yapılmaktadır.

Yeni Konya Gazetesinin 17 Kasım 1971 günlü nüshasında Belediye başkanı Kulluk temizlik konusunda Konya’daki durumu şöyle özetlemektedir; “...Konya Türkiye’nin en temiz ve bakımlı beldesidir. Çok geniş bir sahaya inhisar eden belediye hudutlarına ve akıntısı çok az düz bir arazide kurulmuş olmasına rağmen belediyemizin gayretleri ve halkımızın bu husustaki titizliği sayesinde Konya’mız örnek bir temizliğe sahip ve her zaman övünülecek bir manzara arz etmektedir. Bu bizim görüş ve iddiamız değil, tarihi beldemizi ziyaret eden yerli ve yabancı misafirlerin her vesile ile tebarüz ettikleri bir gerçektir. Konya’mızın cadde ve sokakları %90’a yakın bir ekseriyetle asfalt kaplama olup, her yıl muntazaman bakım ve onarımları yapılmaktadır. Dolayısıyla yazın toz, kışın çamur gibi endişemiz ve müşkülâtımız mevcut değildir. Keza bütün cadde ve sokaklarda kanalizasyon şebekesi mevcut olup, 3 ana toplayıcı vasıtasıyla bütün pis sular şehir haricine akıtılmaktadır. Şeh-

rin içerisinde bulunan boş arsaların sahiplerine belediyeye tebligat yapılarak bu arsalar duvar veya tahta perdelerle çevirilmiş olup, çirkin bir manzara arz etmeleri ve civar sakinlerinin buralara çöp vs atmaları engellenmiştir. Bütün caddelere çöp bidonları konmuş olup, belediye temizlik ekipleri tarafından her gün çöpler alınmaktadır. 250 kişilik temizlik işleri kadrosu 3 vardiya halinde çalışarak günün 24 saatinde bu işlerle meşgul olmaktadır. Bütün cadde ve sokaklar süpürülmekte, mevsimine göre arasözlerle sulanmakta ve hatta son 3 yıldan beri yaz aylarında şehrin ana caddeleri deterjanlı sularla yıkanmaktadır...”

O tarihlerde yapılan yeni imar planıyla Konya, İsviçre kadar büyük bir alana ulaşmıştır. Gelişmesiyle doğru orantılı bir çöp ve temizlik sorunu yaşayan Konya’da belediye gerçekte ne ekipman olarak, ne de personel açısından yeterli olmaktadır. Temizliği yapmaya çalışılan yerler göz önündeki semtlerdir. Kenar mahalleler ise adeta “Allah hak getire” dedirtecek bir biçimde temizliğe muhtaçtır. İşte bu yüzden de şehrin temiz tutulmasında halkın yardımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum yerel basının da gözünden kaçmamıştır. Konya’nın temizliği konusunda zaman zaman yerel gazetelerde yayınlar yapılmaktadır. Yeni Konya gazetesinin 14 Ağustos 1972 tarihli sayısında “Konya’mızı Temiz Tutalım” başlığı atılmış ve yazıda “...temizliği ile ün yapmış şehrimizin daha da temiz olması için gayretler sarf edilmektedir...” denmektedir. Sonunda baskılara daha fazla dayanamayan belediye harekete geçer ve “Konya’mızı Temiz Tutalım” adlı bir kampanya başlatır. Yine Yeni Konya Gazetesinin 15 Ağustos 1972 tarihli, sayısında konu ile ilgili şunlar yazılmaktadır; “...Gazetemizin dünkü sayısında çıkan “Konya’mızı Temiz Tutalım” başlığında yazı üzerine harekete geçen belediye ilgilileri dün gazetemizi ziyaret ederek 1 Eylülde başlamak üzere bir ay sürecek bir “Temizlik Kampanyası” başlatacaklarını açıklamıştır. Bu kampanyaya göre hemşerilerimize Konya’mızı temiz tutulması konusunda uyarılar yapılacak ve camilerde basında fuarda sinemalarda bu konuyla ilgili açıklamalar ve tavsiyeler anlatılacaktır. 200 bin nüfuslu bir kentin 250 temizlik işçisiyle temiz tutulmasının olanaksız olduğunu söyleyen ilgililer; “şehrimiz kirletilmese temizlenmesine de ihtiyaç kalmayacaktır”, demişlerdir. Bu arada bu konu üzerinde belediye zabıta ekiplerinin de titizlikle duracağını söyleyen ilgilileri şehri kirletenlerin cezaya çarptıracağını açıklamıştır...”

• Devam edecek

